ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ - ਸਬਦ ੧੨੬

ਕਿਆ ਹੰਸੁ ਕਿਆ ਬਗੁਲਾ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਧਰੇ ॥

ਸਲੋਕ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ੧੩੮੪

ਕਿਆ ਹੰਸੁ ਕਿਆ ਬਗੁਲਾ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਧਰੇ ॥
ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਕਾਗਹੁ ਹੰਸੁ ਕਰੇ ॥੧੨੪॥

ਸਾਰ: ਸ਼ਬਦ ਵਡਿਆਈ ਅਤੇ ਹੀਨਤਾ ਸਾਡੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਅਸਥਾਈ ਪੜਾਅ ਹਨ, ਪਹਾੜਾਂ ਅਤੇ ਵਾਦੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਯਾਤਰਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਜੋ ਇਕ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਦਿਖਦਾ ਹੋਵੇ, ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਆਮ ਜਾਂ ਨੀਵਾਂ ਵੀ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣਾਂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਰਕੇ ਸਿਰਫ਼ ਸਾਪੇਖ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਕਿ ਅਸਲ ਮੁੱਲ ਨੂੰ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਸ 'ਤੇ ਹਾਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਚਾਈਆਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੰਮੀ ਯਾਤਰਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਾਂ, ਤਦੋਂ ਅਸੀਂ ਸਹਿਜਤਾ ਅਤੇ ਹਿੰਮਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਉੱਠ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕਿਆ ਹੰਸੁ ਕਿਆ ਬਗੁਲਾ ਜਾ ਕਉ ਨਦਰਿ ਧਰੇ ॥
ਜਦੋਂ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਨੂੰ ਦਇਆ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹੰਸ ਅਤੇ ਬਗਲੇ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਭਾਵ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਏਕਤਾ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਤੁਲਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਵੰਡਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਨਾਨਕਾ ਕਾਗਹੁ ਹੰਸੁ ਕਰੇ ॥੧੨੪॥
ਨਾਨਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਅੰਤਹਕਰਣ ਦੀ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਾਂ ਵੀ ਹੰਸ ਦਾ ਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹਰ ਜੀਵ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ; ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। (੧੨੪)

ਤੱਤ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉਪਰ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਤਵੱਜੋ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਰੁਪਾਂਤ੍ਰਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਸਥਿਤੀ ਜਾਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਫਸਿਆ ਹੋਵੇ, ਬਦਲਾਅ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹਮੇਸਾਂ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਅਸੰਭਵ ਜਾਂ ਅਟੱਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ,

ਉਹ ਅਕਸਰ ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਅਸਥਾਈ ਅਵਸਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ ਸੂਝ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਵ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਸੂਝ, ਚੁਣੌਤੀਆਂ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਚਿੰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਬਿਬੇਕ ਦੇ ਮੂਲ ਸਰੋਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਸਾਡੀ ਵਧਣ ਅਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਧਾਰ ਹੈ।

ਪਹਿਲਕਦਮੀ

Oneness In Diversity Research Foundation
ਵੈੱਬਸਾਈਟ: **OnenessInDiversity.com**

ਈਮੇਲ: onenessindiversityfoundation@gmail.com